

Івано-франківська обласна Рада розпочала першою в Радянському Союзі (на початку 1990 року) приймати реальні рішення про реформування земельних відносин та природокористування, підготовлені мною. Вже тоді було розроблено тактику і стратегію та шляхи досягнення національних інтересів всієї України - в реальних умовах тогочасного Радянського Союзу.

Мої кроки були максимально відкриті для керівництва і людей, голосно спілкувався з ними (знаючи, що слухають також вороги), і правда ставала нездоланною...

Стартуючи в окремо взятій маленькій за розміром і великій за покликом до волі області та використовуючи чинне, на той час, радянське законодавство вдалося зробити не мало... Я чітко усвідомлював, що поштовх знизу вкрай необхідний... Якщо б такі самі розуміння і бажання тоді були в Києві, то ми б сьогодні не скиглили...

Але я не втрачаю надії й сьогодні... Щастя не покине мій народ на Богом даній нам землі.

Після введено в дію з 15 березня 1990 року на території України Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про землю, з метою комплексного впровадження задумів, я подавав тактично - стратегічні інформаційні матеріали на розгляд широкого загалу. Зокрема, було опубліковано інтерв'ю (подаю його нижче). Також читайте сторінку - [Було зруйновано "Берлінський мур"...](#)

[_](#)
[Про земельну реформу в Івано-Франківській області](#)
та інші.

Приблизно так виглядало спілкування на початку 1990 року в умовах тоталітарного режиму... Наприклад, - з допомогою відомого на Прикарпатті, досвідченого і загартованого системою журналіста... - Віктора Глянцева, який перейшов працювати у саму авторитетну, на той час, газету "Галичина".

Актуальне інтерв'ю в газеті "Галичина", 29 травня 1990 року

Кінець монополії на землю?!

Основи законодавства Союзу РСР і союзних республік "Про землю" викликали серед населення краю надію на здійснення мрії - мати свою ділянку, вирощувати городину і садовину, бути повноправним господарем землі, яка з мачухи повинна стати матір'ю - годувальницею. У читачів "Галичини" виникає чимало запитань з приводу того, як регулюватимуться земельні відносини, створюватимуться умови для раціонального використання і охорони, відтворення родючості ґрунтів, збереження і поліпшення природного середовища, як утверджуватимуться рівноправні форми господарювання та землекористування.

□ На ці запитання дає відповіді у розмові з нашим кореспондентом □ начальник відділу землекористування, землеустрою і охорони земель при облвиконкомі О. І. Ковалів.

- Олександр Івановичу, ми знаємо, що працюючі люди

нашого краю виїжджали за моря-океани тільки тому, що не мали свого клептика ґрунту, нивки чи сінокосу. І тепер спостерігається масова міграція населення на сезонні роботи. П.Максимчук із Богородчанського району, розповідаючи про своїх односельчан, цікавиться, чи буде повернуто землю селянам аби вони стали на ній повноправними ґаздами?

- Даруйте, але коли я чую, що довгожданий закон передбачає повернути землю тільки селянам, мене починає дратувати половинчасте розуміння Основ. Скажіть, а хіба в місті людям повернути землю не треба? В законодавстві передбачено повернути землю в розпорядження народу, який проживає на даній території.

Звичайно, основне призначення матінки-годувальниці — родити хліб. Але ж і ті, хто живе в місті, хочуть самі себе забезпечувати продуктами харчування із дачних ділянок. Отож, земля буде повернута тим у сільськогосподарському виробництві, хто воліє на ній працювати.

- "Хто вирішуватиме: дати мені ділянку під містом чи в селі?" — висловлює свій клопіт слюсар І. Залипко із Івано-Франківська.

- Будуючи правову державу під гаслом "Вся влада – Радам!", ми передаємо органам управління на місцях всі природні ресурси і землю. Союз не залишив за собою права самостійно розпоряджатися землею того чи іншого народу. Таким чином, в компетенцію Ради входять керівництво угіддями на всій своїй території. Хочеться вірити, що нова Верховна Рада України прийме найбільш розумне законодавство. Воно повинно відповідати прагненням людей, котрі мешкають на території Ради народних депутатів.

- "Як розуміти "територію сільради"? Що тут належить виконкомів, а що, скажімо, лісокомбінату?" – запитує М. Михайлинин із Дзвеняча.

- Якщо територія району досі поділяється на території колгоспів, радгоспів, лісокомбінатів, інших землекористувачів, то районна Рада поділена на сільські, селищні, міські території. В межах сільради знаходяться присадибні ділянки, поля колгоспів чи лісокомбінатів, тобто землі всіх землекористувачів незалежно від їх відомчої приналежності. Згідно з Основами законодавства Ради розпоряджаються землею в межах своєї компетенції. Сільрада приймає остаточне рішення про надання і вилучення присадиб громадян, сіножатей, пасовищ для худоби населення. Вона ж подає пропозиції та погодження

на розпорядження й іншими землями на території Ради.

- Як вирішується проблема присадиб, коли їх не вистачає, хоч навколо є колгоспні угіддя? Це з Яблунева і Березова цікавляться П. Генник, Д. Фіцич та інші.

- Після того, як на території Ради визначимо землі природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, землі, які залишаються придатними для сільськогосподарського виробництва будуть запроектовані для використання відповідно до статті 23-ї в такому порядку: громадянам і кооперативам задля ведення особистого підсобного господарства, індивідуального садівництва, городництва і тваринництва.

Там, де бракує присадиб, за поданням сільської та районної Рад у відповідності із проектом землеустрою обласна Рада буде розширювати розміри присадиб, колективних садів і городів. Граничні розміри садибних ділянок для ведення особистого підсобного господарства передбачається визначити місцевим Радам при наявності сільськогосподарських угідь на території Ради, кількості сімей і їх членів та норм споживання продуктів на одного чоловіка. В окремих селах гірської зони, очевидно,

доведеться роздати всі землі колгоспів, залишивши хіба що незначний запас для майбутніх сімей.

- Не зовсім зрозуміла концепція товарного виробництва і сплати податку за користування землею.

- Землі сільськогосподарського призначення, за винятком присадиб, як відомо, використовуються для товарного виробництва. Характерна деталь: фермери, орендарі, селянські господарства, колгоспи, радгоспи, кооперативні та інші об'єднання сплачуватимуть земельний податок у залежності від єдиного критерію – кадастрового показника. Це якраз і сприятиме розвитку фермерських та селянських господарств на зразок тих, що існують в розвинутих країнах.

- Олександр Івановичу, мабуть, слід більш детально пояснити, що таке "кадастр". На цьому наполягають С. Коренюк, В. Слижук із Косовського району.

- Дехто із аграрників під кадастром земель розуміє природну родючість ґрунтів. Звичайно, все це має

значення при одержанні врожаю. Але якість і вартість землі часом залежать від багатьох факторів: місця розташування, екологічного і природного становища, попиту, інших умов. Якщо, наприклад, ділянка розташована на добрих ґрунтах, але поблизу шкідливих виробництв, де поверхня засмічується, а в продукти потрапляють нітрати чи щось інше, вартість вирощеної продукції буде дешевою, земля ж падає в ціні. І навпаки: якщо площа гіршої структурної якості, але ближче до міста і ринку збуту, до того ж в екологічно витриманій місцевості, вартість такої ділянки дорожчає. Втім, щоб підкреслити контрастність порівняння, я часто наводжу такий приклад: квадратний метр піску дорожчий квадратного метра чорнозему, якщо цей пісок на Чорноморському узбережжі.

- Очевидно, сказаним вище не вичерпується характеристика кадастру?

- Звичайно, ні. Повний кадастр землі (є такий термін) включає кількісний і якісний її склад, хто нею користується, яка її економічна вартість в тому чи іншому регіоні. Ми вперше в себе запровадили земельний банк даних по територіях всіх місцевих Рад і в розрізі населених пунктів. В комп'ютер введено землекористувачів та їхні ділянки майже із 90 видами угідь. Зараз уточнюємо межі територій Рад, коригуємо банк інформаційних даних. В умовах

активної дії земельного законодавства без чіткої наукової організації нашої служби годі сподіватися на позитивні результати. Хочеться, щоб на це звернули увагу виконкоми міських та селищних Рад.

- Якщо бути послідовним у відповідях на запитання, то наших дописувачів таких як Я. Семчук, С. Драбчук із Коломийського району, дуже цікавить питання земельного устрою.

- Земельний устрій території набагато ширше поняття, ніж визначення сівозмін або впровадження системи землеробства. Оскільки немає жодної місцевості схожої одна на одну, не може бути дублюючого землеустрою. Взагалі не помилюся, коли скажу, що це творча робота. Виконується вона за мудрим правилом: сім раз відмір, а раз відріж. Адже розкорчувати ліс, висушувати мочари, нарізати дороги, зводити житла, розташовувати підприємства відносно легше, ніж пізніше все це руйнувати, зносити шкідливі виробництва, садити дерева, відновлювати природу. Отож до цієї відповідальної роботи поряд з кваліфікованими спеціалістами треба залучати дбайливих господарів, яким не байдуже те, що робиться на їх землі.

- Коли найкраще займатися землеустроєм?

- Сесія обласної Ради народних депутатів 20 квітня (1990) прийняла першочергове рішення про прискорення згаданої земельної реформи в нашому регіоні. Для цього, як зазначено вище, терміново закінчуємо визначення території місцевих Рад, уточнюємо бази даних. Проведено наради-семінари із спеціалістами агрооб'єднання, керівниками місцевих Рад, колгоспів, радгоспів, про що інформувала читачів "Галичина". Крім практичних рекомендацій, зобов'язано виконками райрад підготувати і подати до першого червня пропозиції щодо земельно-територіального устрою, передусім про збільшення розмірів присадиб та бажання вести фермерське чи селянське господарство. Такі заходи необхідні, аби протягом осені-зими передати в натурі потенціальним господарям необхідні ділянки.

- Під час поїздок по районах вас, Олександрє Івановичу, певне запитували, як бути сім'ям, котрі живуть спільно, але хочуть вести господарство окремо? Про це цікавляться М. Боднар, С. Старчевський із Галицького району.

- Виконкомам місцевих Рад на нарадах і семінарах дано роз'яснення: взяти на облік такі сім'ї, котрі хочуть створити власну господарку. При наявності земельних ресурсів на території Ради позитивно розв'язувати такі питання: давати можливість будуватися.

- М. Депутат, П. Мисик, Л. Міщенко з Тисмениці пишуть:
"Як правило, раніше під житлове будівництво відводилося 7-8 соток. Чи не замало цього?".

- Не розумію чому, господарські керівники, працівники архітектурної служби так вперто створюють дефіцит із планами під забудову? Існуюче законодавство дозволяє в сільській місцевості давати для цього до 12 арів. На мій погляд і цю цифру слід було подвоїти. Таку пропозицію я подав до республіканського законопроекту. Сподіваюся, вона буде врахована при схваленні Земельного кодексу на сесії Верховної Ради УРСР. Сумнозвісна теорія компактної забудови призвела до ліквідації хуторів, відірваності населення від землі. Мабуть, слід всіляко заохочувати тих, хто бере в оренду хутір, будується там, даючи йому друге життя.

- Що ви можете відповісти тим, кого цікавить, чи має право власник продати свою землю або передати у спадщину?

- Законодавство виключає купівлю-продаж, дарування, заставу, самовільне захоплення, обмін земельних ділянок і навіть передбачає притягнення до цивільної, адміністративної, кримінальної відповідальності. Всі площі,

надані громадянам для ведення селянського, особистого підсобного господарства, будівництва, садівництва і тваринництва, дачного призначення, а в разі спадку чи придбання будинку і для розвитку традиційних народних промислів закріплюється за ними в довічне володіння. В цьому випадку діє право на успадковану землю згідно з існуючим порядком.

- Серед наших дописувачів є такі, хто хоче знати, чи можна тепер забирати собі дідівську садибу?

- Основи законодавства розпочали діяти з 15 березня цього року. Все, що вирішувалося дотепер, було законним. Тож немає підстав вимагати повернення правітцівщини. Тим часом в окремих випадках, де ситуація не торкається прав землекористування інших громадян, місцеві Ради спроможні вирішувати назрілі проблеми на основі здорового глузду, в інтересах спадкоємців.

- Отже, все робиться для того аби раціонально використовувалось наше національне багатство - земля. Треба тільки давати її в надійні руки і тим, хто хоче трудитися в поті чола, змушуючи її працювати на себе, суспільство.

- Ефективність закону "Про землю" ми відчуємо відразу, якщо спільно з місцевими органами управління в першу чергу, крім всього іншого, забезпечимо наділами малоземельних господарів, які роками оббивають пороги кабінетів керівників господарств з проханням надати їм хоч клптик ґрунту. Повинна взяти гору соціальна справедливість, на що спрямовані зусилля новообраних Рад народних депутатів. Бо ж відомо, що гектар присадиб чи колективних садів дає продукції більше, ніж гектар польових площ колгоспів і радгоспів, до того ж екологічно чистої продукції. Зрештою газда, який має ділянку, не допустить ерозії, виснаження, забруднення чи отруєння ґрунтів. А це головна передумова наведення істотного порядку на землі.

- Олександрє Івановичу, можна зробити висновок і позитивно відповісти на численні запитання читачів: нарешті прийшов довгожданий кінець монополії на землю!

- Безумовно! З першою борозною на новій ниві з'явилося переконання: спільними зусиллями ми виростимо щедрий урожай зерна, садовини і городини там, де не росло нічого, а якщо і росло, то викликало більше співчуття, ніж оптимізму в забезпеченні прилавків магазинів продуктами харчування. Правда, адміністративна система не квапиться розлучатися з правом монопольного володіння землею. Але

цьому настає крах.

З Богом, країни, до праці, достатку, благополуччя і миру!

Розмову вів **Віктор ГЛЯНЦЕВ.**